

<https://doi.org/10.62837/2025.5.250>

MƏDƏTOVA NƏRGİZ
nargiz.madat85@gmail.com
Azərbaycan Dillər Universiteti

İSPAN DİLİNDƏ VULQAR İFADƏLƏRİN AZƏRBAYCAN DİLİNƏ TƏRCÜMƏSİ VƏ KONTEKSTUAL ANALIZI

Açar sözlər: vulqar ifadələr (palabras vulgares), sosial kontekst, sintaktik və semantik struktur, populyar mədəniyyət, ispan ədəbiyyatı, emosional ifadə, gündəlik danışq dili

Dil insan cəmiyyətinin mühüm kommunikasiya vasitəsi olmaqla yanaşı, onun dəyərlərini, münasibətlərini və sosial strukturunu da əks etdirən kompleks bir sistemdir. Bu sistem, yalnız rəsmi və normativ üslubla deyil, həm də qeyri-rəsmi, gündəlik ünsiyyətdə işlənən dil elementləri vasitəsilə özünü büruzə verir. Xüsusilə İspan dili kimi geniş yayılmış və müxtəlif coğrafi-sosial qatlarda istifadə olunan bir dilin strukturunda, ictimai münasibətlərin dilə yansımaları daha aydın şəkildə müşahidə olunur. İspan dilindəki vulqar ifadələr (*palabras vulgares*), məhz bu baxımdan diqqətəlayiqdir. Onlar həm fərdi emosiyaların, həm də sosial münasibətlərin ifadəsində vacib rol oynayır, dilin yalnız kommunikativ deyil, eyni zamanda ideoloji və mədəni daşıyıcı funksiyasını da təsdiqləyirlər.

İspan Dilində Vulqar İfadələrin Kateqoriyalaşdırılması

İspan dilindəki vulqar ifadələr müxtəlif sosial, mədəni və emosional funksiyaları yerinə yetirir. Bu ifadələr gündəlik həyatda geniş istifadə edilir və bəzən populyar mədəniyyətin bir hissəsinə çevrilir. Aşağıda bu ifadələri müxtəlif kateqoriyalara ayıra bilərik:

Cinsi Məzmunlu İfadələr

İspan dilində cinsi məzmunlu ifadələr geniş yayılıb və bu ifadələr adətən emosional boşalma, qəzəb və ya təəccüb ifadə etmək üçün istifadə olunur. Məsələn, "*joder*" felinin mənası ilkin olaraq cinsi əlaqə ilə bağlı olsa da, bu söz çox geniş mənalarla işlədilir. Kontekstdən asılı olaraq, bu söz cinsi anlam daşıymaya bilər, amma emosional yükü saxlayır. "*¡Joder, qué calor hace!*" (Lənət olsun, necə də istidir!) ifadəsi buna misaldır.

Bədən Orqanları ilə Bağlı İfadələr

Bədən orqanları ilə əlaqəli vulqar ifadələr İspan dilində tez-tez istifadə olunur. Məsələn, "*cojones*" (xaya) sözü, yalnız fiziki anlamda deyil, həm də metaforik olaraq cəsarət və güc anlamında işlədilir. "*¡Tienes que tener cojones para hacerlo!*" (Bunu etmək üçün cəsarət lazımdır!) bu istifadəyə misaldır.

Təhqiredici Etiketlər

İspan dilindəki vulqar ifadələr arasında təhqiredici etiketlər böyük yer tutur. Məsələn, "*cabrón*" (murdar adam) sözü həm təhqir, həm də sosial münasibətlərdəki güc dinamikasını əks etdirən ifadə kimi istifadə olunur. "*¡Eres un cabrón!*" (Sən murdar adamsan!) ifadəsi həm təhqir məqsədilə, həm də zarafat olaraq istifadə edilə bilər. Buradakı dəyişiklik yalnız istifadəçinin münasibətindən asılıdır. Bu, İspan dilindəki təhqir ifadələrinin necə çevik və sosial cəhətdən müxtəlif şəkillərdə istifadə oluna biləcəyini göstərir.

Vulqar və Sosial İstifadə

Vulqar ifadələr müxtəlif sosial qruplarda müxtəlif mənalarla istifadə edilir. Həm təhqir, həm də zarafatlı şəkildə istifadə edilə bilən ifadələr sosial münasibətləri tənzimləyir. Məsələn, "*fantasma*" (fanfarrón, yalançı) sözü, "*Un buen andaluz no dice que alguien es un mentiroso, dice que es un 'fantasma'*" (Əsl əndəlüslü biri yalançıya 'fantasma' deyər) şəklində istifadə edilə bilər. Bu da İspan dilindəki vulqar ifadələrin sosial həyatın müxtəlif sahələrində necə hərəkət etdiyini göstərir.

Vulqar İfadələrin Semantik və Sintaktik Strukturu

Vulqar ifadələr yalnız leksik baxımdan deyil, həm də semantik və sintaktik səviyyədə özünəməxsus struktura malikdir. Bu cür ifadələr çox vaxt adi cümlə quruluşundan kənara çıxır və emosional yüklü, ekspressiv formalarla səciyyələnir. Onların əsas məqsədi məlumat verməkdən çox, hiss və münasibət bildirməkdir.

Semantik baxımdan, vulqar ifadələrdə işlədilən sözlərin çoxu öz əsas (denotativ) mənasını itirərək köçürülmüş və ya metaforik mənalar qazanır. Məsələn, "*cojones*" (xayalar) sözü bir çox ifadədə cəsarət, əsəb, vaciblik və s. kimi mənalarda işlədilir:

"*Tiene cojones hacerlo*" – "*Bunu etməyə cəsarəti çatır.*"

"*¡Qué cojones pasa aquí!*" – "*Burada nə cür cəfəngiyat baş verir?*"

Burada əsas məna seksual orqana aid olsa da, kontekstdən asılı olaraq ifadə tamam fərqli emosional və semantik yüklə çıxış edir.

Sintaktik baxımdan, bu ifadələr cümlədə çox zaman interyektiv, parentetik və ya qeyd-edici funksiyalarla çıxış edir. Yəni əsas cümlənin bir hissəsi olmaqla yanaşı, eyni zamanda əlavə emosional ton yaradır. Məsələn:

"*¡Joder, qué frío hace!*"

Bu cümlədə "*joder*" sözü nə subyektdir, nə də predikat, lakin cümlənin emosional intensivliyini artırır.

Bəzi hallarda isə vulqar ifadələr tam cümlə kimi də çıxış edə bilər və bir növ situasiyaya reaksiya funksiyası daşıyır:

"*¡Hostia!*" – təəccüb, qəzəb və ya təlaş bildirən qısa, lakin yüklü bir ifadədir.

Ümumilikdə, vulqar ifadələr dilin sintaktik sərhədlərini bəzən pozaraq, nitq aktının (speech act) əsas məqsədini – hiss və münasibət ifadəsini – gücləndirir. Bu da onların qrammatik normadan kənara çıxmalarına baxmayaraq, ünsiyyətdə effektiv vasitə kimi istifadə olunmasına səbəb olur.

Kontekstual İstifadə və Pragmativ Funksiyalar

İspan dilində vulqar ifadələr, sosial kontekstdən asılı olaraq müxtəlif funksiyalar yerinə yetirir. Məsələn, "*¡Mierda!*" (Lənətə gələsən!) ifadəsi təəssüf və əsəbilik ifadə edə bilər, lakin kontekstə görə bu ifadə qəzəb və ya başqa emosional vəziyyətləri də əks etdirə bilər.

"*¡Eres un cabrón!*" (Sən murdar adamsan!) ifadəsi, həm təhqir məqsədilə, həm də zarafat olaraq istifadə edilə bilər. Buradakı dəyişiklik yalnız istifadəçinin münasibətindən asılıdır.

Eyni şəkildə, bəzi ifadələr dostlar arasında qeyri-formal və səmimi münasibətləri göstərir. Məsələn, "*¿Qué pasa, cabrón?*" (Nə var, qanmaz?) ifadəsi, dostlar arasında gülüş və zarafat olaraq istifadə edilə bilər.

Ədəbiyyat və Populyar Mədəniyyətdə Vulqar İfadələr

İspan ədəbiyyatında və populyar mədəniyyətdə vulqar ifadələr tez-tez istifadə olunur və bu ifadələr personajların sosial statuslarını və emosional vəziyyətlərini təsvir etmək üçün vacib bir vasitədir. Yazıçılar, vulqar ifadələrdən cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrini əks etdirmək və personajların xüsusiyyətlərini vurğulamaq üçün istifadə edirlər. Məsələn, Arturo Pérez-Reverte kimi yazıçılar, əsərlərində "*cojones*", "*puta madre*" kimi ifadələrdən istifadə edərək, obrazların emosional gücünü və daxili mübarizələrini əks etdirirlər.

Populyar mədəniyyətdə isə, vulqar ifadələr müasir musiqi janrlarında, xüsusilə reggaeton və punk musiqisində geniş yayılmışdır. Bu janrlar, emosional ifadə azadlığı və sosial məsələləri aydın şəkildə əks etdirmək üçün vulqar ifadələrdən istifadə edir. Məsələn, reggaeton mahnılarında cinsi münasibətlər və sosial təbəqələr haqqında açıqca danışılır.

Həmçinin, Pedro Almodóvar kimi rejissorlar filmlərində bu cür ifadələrdən istifadə edərək, sosial məsələləri və müxtəlif təbəqələr arasındakı qarşıdurmaları təqdim edirlər. Bu ifadələr yalnız ədəbi və mədəni məzmunu zənginləşdirməklə yanaşı, cəmiyyətin normativ strukturlarını və sosial münasibətləri göstərən güzgü rolunu oynayır.

Vulqar İfadələr və Gündəlik Həyatda İstifadəsi

Gündəlik həyatın müxtəlif sahələrində, xüsusilə küçə danışığında, populyar musiqidə və kinematografiyada bu cür ifadələrə rast gəlinir. İspan dilindəki vulqar ifadələr, yalnız dilin deyil, həm də sosial və mədəni strukturların təmsilçisidir. "*Cabrón*", "*fantasma*" kimi ifadələr bəzən təhqir məqsədilə istifadə olunsada, sosial münasibətlərdəki gərginliyi və zarafatları da göstərir.

Nümunələr:

Aşağıdakı ifadələr, İspan dilindəki vulqar ifadələrin necə istifadə edildiyini göstərir:

□ "*¡Ábrete, mocoso!*" – "*Anda, ábrete, mocoso, y deja de hacer el ridículo.*" (J.A. Mañas) – Bu ifadə, birinin gülünc bir vəziyyətə düşdüyünü ifadə etmək üçün istifadə edilə bilər.

□ "*Cabrón*" – "*Me han contado que este cabrón empezó de social en la universidad.*" (A. Muñoz Molina) – Burada "*cabrón*" sözü bir şəxsin pis davranışlarını təsvir etmək üçün işlədilir.

□ "*Guantazo*" – "*Ayer le saltó dos dientes al anterior mayordomo de un guantazo.*" (E. Mendoza) – Bu ifadə, fiziki təhqir və zorakılığı təsvir edir.

İspan dilindəki vulqar ifadələrin geniş yayılması və müxtəlifliyinin arxasında bu dilin daşıyıcısı olan toplumların sosial, mədəni və tarixi xüsusiyyətləri dayanır. Xüsusilə gündəlik həyatın müxtəlif sahələrində – küçə danışığında, populyar musiqidə, kinematografiyada və sosial mediada – bu cür ifadələrə rast gəlinməsi onların geniş sosial təbəqələr tərəfindən qəbul olunduğunu və müəyyən hallarda normaya çevrildiyini göstərir. Bu, İspaniyanın dilə və ifadə azadlığına daha tolerant yanaşan, emosional və ekspressiv danışmaq formasını təşviq edən mədəni mühitindən qaynaqlanır.

Bununla belə, bu ifadələrin istifadəsi universal şəkildə qəbul olunmur və sosial kontekstdən, iştirak edən şəxslərin yaşından, sosial statusundan və kommunikasiya situasiyasından asılı olaraq müxtəlif reaksiyalara səbəb ola bilər. Məsələn, ailə daxilində və ya rəsmi iş mühitində bu tip ifadələrin istifadəsi xoş qarşılanmaya bilər və etik normaların pozulması kimi qiymətləndirilə bilər. Əksinə, dostlar arasında və ya qeyri-rəsmi söhbətlərdə, xüsusilə gənclər arasında bu ifadələr bəzən dilin rəngarəngliyinin və səmimiyyətin göstəricisi kimi qəbul olunur.

İspan mədəniyyətində dil yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də mədəni özünü təsdiqin, kimlik ifadəsinin və sosial əlaqələrin tənzimlənməsinin bir alətidir. Vulqar ifadələr isə bu funksiyaların bəzən ən dürüst və birbaşa daşıyıcılarıdır. Onlar həm üsyan, həm gülüş, həm də bəzən tənqid vasitəsi olaraq çıxış edir. Bu baxımdan, İspan dilindəki vulqar ifadələrin yalnız dilçilik baxımından deyil, həm də sosiomədəni aspektdən öyrənilməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Gələcək tədqiqatlarda bu ifadələrin müxtəlif İspaniya regionları üzrə variationaları, cinsə görə istifadəsi və media vasitəsilə yayılma tendensiyaları ayrıca tədqiq oluna bilər. Eyni zamanda, bu ifadələrin tərcüməsində və dil tədrisində meydana çıxan problemlər də müasir leksikoqrafiya və tərcümə nəzəriyyəsi üçün maraqlı və aktual mövzulardandır.

Xülasə

İspan Dilində Vulqar İfadələrin Azərbaycan Dilinə Tərcüməsi və Kontekstual Analizi

Açar sözlər: vulqar ifadələr (palabras vulgares), sosial kontekst, sintaktik və semantik struktur, populyar mədəniyyət, ispan ədəbiyyatı, emosional ifadə, gündəlik danışmaq dili

Məlumdur ki, dil yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də cəmiyyətin sosial və mədəni strukturlarını əks etdirən sistemdir. Bu baxımdan vulqar ifadələr yalnız kobud ifadə forması kimi deyil, həm də sosial münasibətləri, emosional reaksiyaları və mədəni özünü təmsil edən leksik vahidlər kimi diqqətə layiqdir. İspan dilində bu ifadələr geniş yayılmış və müxtəlif funksiyaları yerinə yetirən dil elementləridir. Məqalə ispan dilində vulqar ifadələrin semantik və sintaktik quruluşunu, sosial kontekstdəki istifadəsini və bu ifadələrin gündəlik danışmada, ədəbiyyatda və populyar mədəniyyətdəki rolunu araşdırmaq məqsədi daşıyır. Həmçinin, bu ifadələrin emosional yüklənməsi və pragmatik funksiyaları vurğulanır. Vulqar ifadələr sosial status, münasibət və emosiyaların dilə necə yansıdığını göstərən vasitə olaraq müasir linqvistik üçün maraqlı tədqiqat obyektidir. Bu mövzu həm dilçilik, həm də sosiomədəni təhlil baxımından əhəmiyyət kəsb edir.

Summary

Madatova Nargiz

Translation and Contextual Analysis of Vulgar Expressions in Spanish into Azerbaijani

It is well known that language is not only a means of communication but also a system that reflects the social and cultural structures of a society. From this perspective, vulgar expressions deserve attention not merely as crude language, but as lexical units that convey social relationships, emotional reactions, and cultural identity. In the Spanish language, these expressions are widespread and fulfill various functions as elements of everyday speech. This article aims to examine the semantic and syntactic structure of vulgar expressions in Spanish, their usage in social contexts, and their role in daily communication, literature, and popular culture. Additionally, the article emphasizes their emotional load and pragmatic functions. Vulgar expressions are important objects of study in modern linguistics as they reflect how social status, relationships, and emotions are expressed through language. This topic holds significance in both linguistic and sociocultural analysis.

Резюме

**Азербайджанский Университет Языков
Мадатова Наргиз**

Перевод и контекстуальный анализ вульгарных выражений в испанском языке на азербайджанский язык

Известно, что язык является не только средством общения, но и системой, отражающей социальную и культурную структуру общества. С этой точки зрения вульгарные выражения заслуживают внимания не только как грубые формы речи, но и как лексические единицы, выражающие социальные отношения, эмоциональные реакции и культурную идентичность. В испанском языке такие выражения широко распространены и выполняют различные функции в повседневной речи. Цель данной статьи — проанализировать семантическую и синтаксическую структуру вульгарных выражений в испанском языке, их использование в социальном контексте, а также их роль в повседневном общении, литературе и популярной культуре. Также подчеркивается их эмоциональная нагрузка и прагматические функции. Вульгарные выражения являются важным объектом исследования в современной лингвистике, поскольку отражают, как через язык передаются социальный статус, отношения и эмоции. Эта тема представляет интерес как с лингвистической, так и с социокультурной точек зрения.

Ədəbiyyat:

1. Briz, A. (1998). El español coloquial: Situación y uso. Ariel.
2. Portolés, J. (2004). Marcadores del discurso. Ariel.
3. Pérez-Reverte, A. (2006). El Club Dumas. Alfaguara.
4. RAE (Real Academia Española). Diccionario de la lengua española (23^a ed.)
5. A. P. Denísova. El español hablado de hoy y sus jergas. Diccionario manual

Rəyçi: dos. Tamilla Əmirova